

Pyhien juhлина. Pyhittäjämarttyyrit

Aamupalveluksen evankeliumi

(Matt. 7: 12 – 21)

”Herra sanoi: ”Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille. Tässä ovat laki ja profeetat. Menkää sisään ahtaasta portista. Monet menevät avarasta portista ja laveaa tietä, mutta se vie kadotukseen. Miten ahdas onkaan se portti ja kapea se tie, joka vie elämään, ja vain harvat löytävät sen! ”Varokaa vääriä profeettoja. He tulevat luoksenne lampaiden vaatteissa, mutta sisältä he ovat raatelevia susia. Hedelmistä te heidät tunnette. Eihän orjantappuroista koota rypäleitä, eikä ohdakkeista viikunoita. Hyvä puu tekee hyviä hedelmiä, huono puu kelvottomia hedelmiä. Ei hyvä puu voi tehdä kelvottomia eikä huono puu hyviä hedelmiä. Jokainen puu, joka ei tee hyvää hedelmää, kaadetaan ja heitetään tuleen. Hedelmistä te siis tunnette heidät. ”Ei jokainen, joka sanoo minulle Herra, Herra, pääse taivasten valtakuntaan. Sinne pääsee se, joka tekee taivaallisen Isäni tahdon.”

Teksti on osa vuorisaaana, sen loppupuolelta. Tekstin aloittaa kultainen sääntö: ”Kaikki, mitä te tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää se heille. Tätä sääntöä voi pitää koko vuorisaaanan tiivistelmänä. Vanhassa testamentissa on tekstejä, jotka edeltävät tai johtavat kultaiseen sääntöön (vrt. 5. Moos. 15: 12 – 15; Tob. 4: 15; Siir. 31: 15; Obadja 15). Rabbi Hillel kiteytti koko juutalaisen lain seuraavasti: ”Mikä sinulle on vastenmielistä, älä tee sitä lähimmäisesikään”.

Käskey on koettu tärkeäksi jo varhaisessa kirkossa (Didakhe 1: 2). Sääntö on myös esillä kreikkalaisessa filosofiassa, erityisesti stoalaisilla. Sääntö löytyy myös jossain muodossa myös muissa uskonnoissa. Se kehoittaa meitä toimimaan muiden ihmisten hyväksi.

Ahdas portti kertoo siitä liitosta, jonka Jumala on tehnyt valittujensa kanssa. Näiltä edellytetään oikeaa uskoa joka tulee esille oikean toiminnan kautta. Lavea tie ovat ne, jotka eivät kuulu liittoon. Ahtaan portin kulkijat löytävät elämän, siis elämän Jumalan yhteydessä. Lavean portin kulkijat kadottavat Jumalan. Kahden eri tien olemassaolosta ja oikeasta toiminnasta on esillä myös Vanhassa testamentissa (5. Moos. 30: 15 – 20; Ps. 1; Sananl. 4: 17 – 18; 12: 28; 15: 24) sekä varhaiskristillisessä kirjallisuudessa (Didakhe, luvut 1 - 6; Barnabas 18: 1 - 2).

Profeetallisuus on Hengen ohjaamaa tai karismaattista toimintaa. Matteuksen evankeliumissa profeetoista on vähän mainintoja. Matteus ei ole profeettoja vastaan, mutta hän on varovainen suhteessa heihin, ettei heidän toimintansa ylikorostuisi varhaisessa kirkossa. Matteus selkeästi

pyrkii keskittymään Jeesuksen opetukseen. Matteus on samanaikaisesti myös opettaja ja korosti luovuutta, joten hän ei vastustanut profeettoja. Hän on paimen, joka pyrkii pitämään ongelmat poissa.

”Varokaa vääriä profeettoja” eli väärää opetusta. Jo varhaisen kirkon aikana esiintyi totuudesta poikkeavaa opetusta. Nämä väärät opettajat ovat samanaikaisesti taitavia, mutta petollisia. Lampaiden vaatteet tarkoittaa nöyristelevää ja imartelevaa esiintymistä. He puhuvat makeasti, mutta heidän puheeseensa sisältyy ansa. Raatelevat sudet esiintyvät jo Vanhassa testamentissa (vrt Hes. 22: 27; Sef. 3: 3). Mistä tuntee oikean ja väärän profeetan? Heidän työnsä hedelmistä. Väärä profeetta voi jonkin aikaa onnistua näyttelemisessään. Mutta jos profeetan työ ei tuokaan hyvää tulosta vaan esimerkiksi hajaannuksen tai riitoja, silloin hän ei ollut oikea profeetta.

Jeesus kuvaa tekopyhiä sanoilla orjantappura ja ohdake. ”Huono puu” on jokainen sellainen ihminen, joka on mieltynyt mukavaan ja hillittömään elämään. Huono puu ei voi tuottaa hyvää hedelmää. Tekstin kohdalla tulee olla tarkka. Teksti ei kiellä sitä mahdollisuutta, etteikö huonosta puusta voi tulla hyvä puu. Muutos on mahdollinen, mutta se edellyttää mielenmuutosta eli katumusta.

Tämän tekstin samankaltaisuus Johannes Kastajan opetuksen kanssa on näkyvä (Matt. 3: 8 – 11). Johannes opettaa: ”Tehkää hedelmää, jossa kääntymyksenne näkyy” ja edelleen: ”Kirves on jo pantu puun juurelle, jokainen puu, joka ei tee hedelmää, kaadetaan ja heitetään tuleen.” Hedelmä, jossa kääntymys näkyy, on katumus ja siitä alkava oikea elämäntapa.

Kenelle Jeesus ja Johannes puhuivat? Johannes toimi Juudean erämaassa ja Juudean asukkaat olivat (pääasiassa) juutalaisia. Jeesuksen puheen kuulijoina mainitaan erikseen sekä kansanjoukot että opetuslapset. Todennäköisesti enemmistö kuulijoista oli juutalaisia.

”Ei jokainen, joka sanoo minulle Herra, Herra, pääse taivasten valtakuntaan.” Se muistuttaa profeetta Hoosean tekstiä: ”Se huutaa minulle: ”Jumalani! Me tunnemme sinut, me olemme Israel!” (Hoos. 8: 2) Kirkon kannalta ymmärrettynä tässä Jeesus jo paljastaa itsensä. Sana ”minulle” kohdistuu Jeesukseen. Sana Herra on sana, jolla kuvattiin myös Jumalaa. Jeesus, tosin vielä peitellysti, kertoo olevansa Jumala. Lause kertoo, että suullisen puheen lisäksi tarvitaan toimintaa. Sitä ei ole jokin yksittäinen teko, vaan se on koko ihmisen elämään vaikuttava asenne. Jumalan valtakuntaan pääsee se, ”joka tekee taivaallisen Isäni tahdon.”

Epistola (slaavilainen perinne)

(Room. 8:28 – 39)

”Veljet, me tiedämme, että kaikki koituu niiden parhaaksi, jotka rakastavat Jumalaa ja jotka hän on suunnitelmansa mukaisesti kutsunut omikseen. Ne, jotka hän edeltäkäs in on valinnut, hän on myös edeltä määrännyt oman Poikansa kaltaisiksi, niin että hänen Poikansa olisi esikoinen suuressa veljesjoukossa. Ne, jotka Jumala on edeltä määrännyt, hän on myös kutsunut, hän on myös tehnyt vanhurskaiksi; niille, jotka hän on tehnyt vanhurskaiksi, hän on myös lahjoittanut kirkkautensa. Mitä voimme tästä päätellä? Jos Jumala on meidän puolellamme, kuka voi olla häntä vastaan? Kun hän ei säästänyt omaa Poikaansa vaan antoi hänet kuolemaan kaikkien meidän puolestamme, kuinka hän ei lahjoittaisi Poikansa mukana meille kaikkea muutakin? Kuka voi syyttää Jumalan valittuja? Jumala – mutta hän julistaa vanhurskaaksi! Kuka voi tuomita kadotukseen? Kristus – mutta hän on kuollut meidän tähtemme, ja enemmänkin: hänet on herätetty kuolleista, hän istuu Jumalan oikealla puolella ja rukoilee meidän puolestamme! Mikä voi erottaa meidät Kristuksen rakkaudesta? Tuska tai ahdistus, vaino tai nälkä, alastomuus, vaara tai miekka? On kirjoitettu: - Sinun tähtesi meitä surmataan kaiken aikaa, meitä kohdellaan teuraslampaina. Mutta kaikissa näissä ahdingoissa meille antaa riemuvoiton hän, joka on meitä rakastanut. Olen varma siitä, ettei kuolema eikä elämä, eivät enkelit, eivät henkivallat, ei mikään nykyinen eikä mikään tuleva eivätkä mitkään voimat, ei korkeus eikä syvyys, ei mikään luotu voi erottaa meitä Jumalan rakkaudesta, joka on tullut ilmi Kristuksessa Jeesuksessa, meidän Herrassamme.”

”Kaikki koituu niiden parhaaksi, jotka rakastavat Jumalaa” ilmaisee Jumalan pelastussuunnitelman toteutuvan. Vanhemmissa käsikirjoituksissa teksti on muodossa ”Jumala johtaa kaiken niiden parhaaksi, jotka häntä rakastavat” (vrt. Ef. 1: 11). Teksti korostaa, että se toteutuu Jumalaa rakastavien kohdalla. Toteamus edeltäkäs in valitsemisesta ja edeltä määräämisestä ei kuitenkaan merkitse sitä edeltämääräämisoppia, mistä Augustinus kirjoitti. Jumala kunnioittaa ihmisen omaa vapaata tahtoa, eikä pakota ketään pelastukseen. Edeltä valinnut ja edeltä määrännyt tarkoittaa, että Jumala, joka elää kaikkia aikoja samanaikaisesti, samalla tietää, ketkä pelastuvat. On myös esitetty, että nämä kutsutut ja edeltämäärätyt viittaisivat Israelin kansaan ja muut olisivat pakanoita. Tässä kannattaa huomata myös se, että Paavali ei tässä lupaa, että kristityt saisivat vain hyviä asioita. Ajatus on, että mikään tässä maailmassa oleva asia, edes vaino, ei estä Jumalan toimintaa ihmisten pelastamiseksi.

”Oman Poikansa kaltaisiksi” tarkoittaa, että kristityn pitää toimia kuten Kristus jakamalla elämänsä muiden kanssa. Rakkauden tulee toteutua käytännössä. Kristityn elämän päämääränä on osallisuus Kristuksen kirkkaudesta.

Jakeesta 31 alkava teksti on hyvin tunteellinen ja puhutteleva. Se on voinut olla jopa laulettava teksti, joka kertoo Jumalan rakkaudesta, jonka paljastaa Jeesus Kristus. ”Kuka voi olla meitä vastaan” on kuin kysymys oikeudenkäynnissä. Päähuomio on, että Jumala on meidän puolellamme.

”Ei säästänyt omaa Poikaansaakaan” heijastaa myös Abrahamia, joka ei aikonut säästää poikaansa Iisakia (1. Moos 22: 16). Jumala tuomarina on jo antanut tuomion meidän hyväksemme. Jakeiden 33 – 35 ajatus on todennäköisesti esittää kysymyksiä, joihin ei edes odoteta vastauksia. Jumalan valittuja ei voi syyttää, eikä tuomita kadotukseen eikä erottaa Kristuksen rakkaudesta.

”On kirjoitettu” viittaa psalmeihin (Ps. 44: 23). Lainaus on suoraan kyseinen jae. Siinä israelilaiset valittavat kohtaloaan, kun heidän vihamiehensä toimivat epäoikeudenmukaisesti. He ovat olleet uskollisia Jumalalle ja nyt etsivät Hänen apuaan. Lainauksen tarkoitus on osoittaa seurakuntalaisille, että vainot heitä kohtaan eivät johdu siitä, että Jumala on heidät hylännyt, vaan voi jopa olla osoitus Jumalan rakkaudesta heitä kohtaan. Näissä ahdingoissa me saamme riemuvoiton Häneltä, joka on meitä rakastanut. Hän tarkoittaa tässä joko Jumalaa Isää tai Kristusta.

Viimeisisissä tekstimme jakeissa Paavali luettelee erilaisia asioita, jotka sen ajan maailman ihmiset ajattelivat voivan toimia heitä vastaan. Sitten hän toteaa, että mikään näistä ei voi erottaa meitä Jumalan rakkaudesta. Kristityn elämän ja toivon perusta on Kristuksen pelastavassa toiminnassa.

Tiivistettynä teksti kertoo Jumalan rakkaudesta meitä kohtaan. Hän on voittanut synnin ja kuoleman. Hän antaa meille riemuvoiton, ei meidän omien voimiemme avulla, vaan Jumalan kautta. Mikään ei voi erottaa meitä Jumalan rakkaudesta.

Useamman pyhittäjämarttyyrin juhlan evankeliumi (vaihtoehto 1)

(Matt. 10: 32 – 33, 37 – 38; 19: 27 – 30)

”Herra sanoi opetuslapsilleen: ”Joka tunnustautuu minun omakseni ihmisten edessä, sen minäkin tunnustan omakseni Isäni edessä taivaissa. Mutta joka ihmisten edessä kieltää minut, sen minäkin kiellän Isäni edessä taivaissa.”Joka rakastaa isäänsä tai äitiänsä enemmän kuin minua, ei kelpaa minulle, eikä se, joka rakastaa poikaansa tai tyttärensä enemmän kuin minua, kelpaa minulle. Joka

ei ota ristiään ja seuraa minua, se ei kelpaa minulle.” ”Entä me?” kysyi silloin Pietari. ”Me olemme luopuneet kaikesta ja seuranneet sinua. Mitä me siitä saamme?” Jeesus sanoi heille: ”Totisesti: kun Ihmisen Poika uuden maailman syntyessä istuutuu kirkkautensa valtaistuimelle, silloin tekin, jotka olette seuranneet minua, saatte istua kahdellatoista valtaistuimella ja hallita Israelin kahtatoista heimoa. Ja jokainen, joka minun nimeni tähden on luopunut talostaan, veljistään tai sisaristaan, isästään, äidistään tai lapsistaan tai pelloistaan, saa satakertaisesti takaisin ja perii iankaikkisen elämän. Mutta monet ensimmäiset tulevat olemaan viimeisiä ja viimeiset ensimmäisiä.”

Ensimmäiseksi on huomattava se, että tekstimme koostuu kolmesta eri kohdasta Matteuksen toimittamaa evankeliumia. Kaksi ensimmäistä ovat lähekkäisiä, samasta luvusta, mutta kolmas osa, se, joka alkaa Pietarin kysymyksestä, on eri luvusta. Jeesuksen vastaus linkittää asian kuitenkin alkuosan tekstiin.

Jeesuksen tunnustaminen, millä tämä teksti alkaa, löytyy hieman eri muodossa sekä Markukselta (Mark. 8: 38), että Luukkaalta (Luuk. 9: 26). Tekstin oleminen näissä kolmessa evankeliumissa kertoo tekstin merkityksestä, jota pidetään suurena. Todennäköisesti Markuksen tekstimuoto on lähimpänä alkuperäistä, Matteus on hieman muokannut tekstiä.

Meidän tuleva kohtalomme tulee siitä, miten me elämämme aikana suhtaudumme Jeesukseen. Me emme saa kieltää Häntä. Tämä tuntuu loogiselta, sillä jos me kiellämme Herran, joka pelasti meidät, samalla me kiellämme pelastusteon itseltämme. Kannattaa myös huomata tässä yhteydessä, että tässä ei kehoiteta etsimään marttyyriutta, vaikka se voi tulla ihmisen osaksi.

Kirkon opettajat kiinnittävät huomiota tekstin yksityiskohtiin, jotka antavat sille merkitystä. ”Joka tunnustautuu minun omakseni” on eri asia kuin ”joka tunnustaa minut”. Se, joka tunnustautuu Kristuksen omaksi, on Kristuksessa, ja hän saa myös armon ylhäältä. Kieltämisen kohdalla muoto on: ”joka ihmisten edessä kieltää minut”. Silloin ihminen ei ole Kristuksessa eikä hänellä ole armoa. Uskomisen pelkästään sydämessä ei riitä, tarvitaan ihmisen kieli tuomaan usko esille ja todistamaan Kristuksesta.

Myöskin seuraava kohta, oman perheen rakastaminen ja Kristuksen seuraaminen, on varhaista materiaalia ja löytyy hieman eri muodossa niin Markukselta (Mark. 8: 34 – 35, 10: 29 – 30) kuin Luukkaaltakin (14: 26 – 27, 18: 29). Tässä on kutsu radikaaliin opetuslapsena olemisen muotoon.

Uusimmassa käännöksessä Luukas 14: 26 käännös on muodossa ”ei ole valmis luopumaan” omaisistaan. Vanhemmassa käännöksessä, joka on tässä yhteydessä tarkempi, on ”eikä vihaa”. Luukkaan teksti tuntuu olevan hyvin ankarassa muodossa. Tässä kohtaa oikeampi käännös on ”rakastaa vähemmän”. Matteuksen käännös: ”rakastaa, enemmän kuin minua”, lienee lähimpänä totuutta. Läheisiä tulee rakastaa mutta vielä enemmän tulee rakastaa Kristusta. Todennäköisesti Q-lähteen teksti on ollut vaikeassa muodossa ja Luukas on ollut sille ankaran uskollinen. Vaikka Jeesuksen sanat tuntuisivat olevan perheitä vastaan, sitä Hänen opetuksensa ei ole (vrt. Matt. 15: 4 – 6).

Jeesuksen opetuslapsilleen esittämä vaatimus liittyy senaikaiseen tilanteeseen. Lähetyksen oli alettava heti ja voimakkaasti. Myös juutalainen perheajatus on toisenlainen. Niiden perheiden elämä, mistä joku lähti lähetysohjon, jatkui ennallaan. Kuriositeettina voidaan mainita, että Pietarilla oli lähetyksensä mukana vaimonsa (1. Kor. 9: 5).

Perheen rakastamista teksti ei kiellä. Mutta se edellyttää opetuslapsilta valinnan tekemistä. Jumalan rakastaminen on tärkeintä. Samalla kun rakastamme Jumalaa, rakastamme myös läheisiämme.

Profeetta Miika ennusti tilanteesta, jossa ”Poika halveksii isäänsä, tytär nousee äitiään vastaan, miniä anoppiaan vastaan. Viholliset ovat talon omaa väkeä” (Miika 7: 6). Samaa asiaa käsitteli myös evankelista Luukas (Luuk. 12: 52 – 53). Perheenjäsenten sisäiset ristiriidat (esimerkiksi uskon asioista) ovat johtaneet profeetta Miikan ennustamaan tilanteeseen. Paitsi eri sukupolvien jakaantuneisuutta toisistaan, tekstiä on selitetty myös niin, että vanhan liiton kannattajat ovat torjuneet uuden, Kristukseen perustuvan liiton. Tekstiä on selitetty myös hengellisenä taisteluna vanhan synnillisen olomuotomme ja Kristuksessa uudistuneen olomuotomme, välillä (vrt. Ef. 4: 20 24).

Jeesus edellyttää, että otamme ristimme ja seuraamme Häntä. Varhaisessa kirkossa se saattoi merkitä todellista marttyyriutta. Meille se merkitsee Kristuksen opetuksen mukaista elämää. Jokaisella on oma ristinsä. Jumala on sen meille antanut. Meidän on otettava se risti (tehtävä), mikä meille on annettu, ei sitä, minkä itse haluaisimme ottaa.

Tekstin kolmannessa osassa Pietari kysyy Jeesukselta opetuslasten kohtaloa. Jeesus vastaa kahdella eri tavalla, ensin koskien kahdentoista lähimmän opetuslapsen kohtaloa ja sitten koskien kaikkia opetuslapsia.

”Uuden maailman syntyessä” tarkoittaa viimeistä tuomiota ja Jumalan valtakunnan toteutumista. ”Ihmisen Poika istuu kirkkautensa valtaistuimelle” kuvaa viimeistä tuomiota. ”Saatte istua kahdellatoista valtaistuimella ja hallita Israelin kahtatoista heimoa.” Tässä yhteydessä puhe on kahdestatoista opetuslapsista. Samasta asiasta Paavali kirjoitti korinttilaisille, mutta hänen mukaansa ”pyhät tulevat kerran olemaan maailman tuomareina” (1. Kor. 6: 2). Israelin heimot eivät olleet enää olemassa siinä muodossa, kuin Vanha testamentti kuvaa, mutta viimeisinä aikoina Jeesus oli kokoava kansan, kuten profeetta Hesekiel ennusti (Hes. 47: 13). Hallinnon tuli tapahtua yhdessä, opetuslapsille ei uskottu yhtä heimoa.

Hallitseminen ei mekitse nyt sitä hallitsemista, mitä me maallisessa elämässä ajattelemme. Heille kuuluu hengellinen valta uskon asioissa. Tämä valta alkaa Kristuksen ylösnousemuksessa ja perustuu apostolien oman elämän todistukseen. Tämä valta on apostoleilla ja heidän toimintansa jälkeen (vihkimyksen kautta) kirkon papistolla. Tätä valtaa Kirkko käyttää matkalla kohti taivasta (vrt. Matt. 16: 19; Joh. 20: 23, syntien anteeksi antaminen).

Pietarin kysymyksessä ovat sanat ”seuranneet sinua”. Jeesuksen vastauksessa nämä sanat toistuvat. Kyse on seuraamisesta loppuun asti. Yksi opetuslapsista ei seuraa Häntä loppuun asti: Juudas Iskariot. Jeesuksen sanat hallitsemisesta eivät siis koske häntä.

Vielä huomio ”istumisesta”. Sitä ei pidä ymmärtää kirjaimellisesti. Siinä kerrotaan tuon ajan yhteiskunnasta, jossa keisarin (kuninkaan, maaherran jne.) kanssa saivat istua vain ne, jotka olivat osallisia hallinnossa tai muuten korkea-arvoisia.

Jeesus laajentaa opetustaan opetuslasten ryhmän ulkopuolelle. Niille, jotka ovat luopuneet omaisistaan tai omaisuudestaan Jeesuksen nimen tähden, luvataan iankaikkinen elämä. Sana satakertainen tarkoittaa ”hyvin paljon”. Entisen tilalle tulee uutta. Se on uusi suhde Jumalaan ja Hänen pyhiinsä, osallisuus taivasten valtakunnan iankaikkiseen elämään.

”Mutta monet ensimmäiset tulevat olemaan viimeisiä ja viimeiset ensimmäisiä” on varoitus, myös meille. Meidän on toimittava oikein, ettemme menetä paikkaamme taivasten valtakunnassa. Historiallisesti se on voinut tarkoittaa sitä, että Jumalan valitun kansan jäsenet, juutalaiset, eivät olekaan ensimmäisiä, vaan tilalle nousevat pakanat.

Useamman pyhittäjämarttyyrin juhlan evankeliumi (vaihtoehto 2)

Luuk. 12: 8 – 12

”Herra sanoi opetuslapsilleen: ”Minä sanon teille: Joka tunnustautuu minun omakseni ihmisten edessä, sen on Ihmisen Poika tunnustava omakseen Jumalan enkelien edessä. Mutta joka ihmisten edessä kieltää minut, se tullaan kieltämään Jumalan enkelien edessä. Ja jokaiselle joka sanoo jotakin Ihmisen Poikaa vastaan, annetaan anteeksi, mutta sille, joka herjaa Pyhää Henkeä, ei anteeksi anneta. ”Kun teitä kuljetetaan synagogiin ja viranomaisten ja esivallan eteen, älkää olko huolissanne siitä, mitä puhutte ja miten puolustatte itseänne. Kun se hetki tulee, Pyhä Henki neuvoo, mitä teidän on sanottava.”

Meidän on pelottomasti tunnustauduttava Kristuksen omaksi. Me emme saa kieltää Häntä. Jos me kiellämme Kristuksen, me samalla kiellämme itseltämme pelastuksen. Mutta tässä ei kehoiteta etsimään kuolemaa. Mahdollisten vainojen aikana voi paeta, piiloutua. Mutta kysyttäessä usko Kristukseen on tunnustettava.

Palkintona opetuslapsena olosta on se, että tuomiolla Jeesukselle uskolliset on Ihmisen Poika tunnustava. Jae kymmenen kuuluu lukea yhdessä jakeiden yksitoista ja kaksitoista kanssa. Jakeessa kymmenen todetaan, että Ihmisen Poikaa vastaan sanottu annetaan anteeksi, mutta Pyhää Henkeä herjannut ei saa anteeksi. Kirkon käsityksen mukaan Ihmisen Poikaa vastaan tarkoitettu synti oli Jeesuksen aikalaisten hyvin kriittistä arvostelua siitä, että Hän söi ja joi syntisten kanssa. Se on myös sitä, että ennen kääntymystään uskoon ihminen pitää Jeesusta tavallisena ihmisenä.

Mikä tämä Pyhän Hengen herjaus on? Jakeessa yksitoista puhutaan synagogan ja esivallan eteen viemisestä. Jae kaksitoista kertoo, että Pyhä Henki neuvoo, mitä pitää sanoa. Synti Pyhää Henkeä vastaan on itsepäinen kieltäytyminen vastaanottaa kristillinen sanoma, mitä Pyhälle Hengelle kihlattu Kirkko julistaa kaikille (vrt. Luuk. 8: 10; 11: 14 – 26; vrt. myös Matt. 12: 31 – 32). Mutta jos ihminen kääntyy, tunnustaa syntinsä Pyhää Henkeä vastaan, niin sekin annetaan anteeksi. Pysyvää Pyhän Hengen kieltämistä ei voi antaa anteeksi.